

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
з організації виробничої (педагогічної) практики студентів
(Спеціальність «Французька мова та література»)

Івано-Франківськ
2017

УДК 371.214.114: 811.133.1

ББК 74.580.7 Фр

П-78

Білас А.А.

Методичний посібник з організації виробничої (педагогічної) практики студентів (Спеціальність «Французька мова та література»). – Івано-Франківськ: Копі-НВ, 2017. – 48 с.

Методичний посібник з організації виробничої (педагогічної) практики студентів (Спеціальність «Французька мова та література») розрахований на студентів факультету іноземних мов (Спеціальність «Французька мова та література»), методистів, які забезпечують організацію і проведення виробничої (педагогічної) практики.

Рецензенти:

Бойчук В.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету №3 Національної академії внутрішніх справ

Мартинець А.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Друкується за ухвалою

Вченої ради факультету іноземних мов

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

(протокол № від

2017 року)

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Кодекс учителя.....	5
I. Завдання виробничої (педагогічної) практики.....	6
II. Вимоги до проведення студентами виробничої (педагогічної) практики	8
III. Зміст практики.....	9
IV. Планування роботи практиканта.....	10
Тижнева програма практиканта (IV курс).....	10
Види діяльності практиканта ОКР «Спеціаліст» (V курс).....	12
Види діяльності практиканта ОКР «Магістр» (V курс).....	13
V. Тематичне планування.....	14
VI. Поурочне планування.....	15
VII. Спостереження і методичний аналіз педагогічного досвіду.....	18
VIII. Орієнтовна тематика науково-методичних (індивідуальних) досліджень під час проходження практики.....	20
IX. Позакласна робота з французької мови.....	21
X. Форми і методи контролю.....	24
XI. Документація про проходження практики.....	24
XII Критерії оцінювання педагогічної діяльності студентів за період практики.....	24
XIII. Орієнтовна схема звіту групового керівника про проведення практики.....	26
XIV. Орієнтовна схема звіту практиканта.....	27
Додатки.....	29
Додаток 1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи студента-практиканта	29
Додаток 2. Орієнтовна схема тижневого плану роботи студента-практиканта.....	29
Додаток 3. Схема тематичного планування.....	30
Додаток 4. Орієнтовна схема структури уроку.....	30
Додаток 5. Титульна сторінка плану-конспекту уроку.....	31
Додаток 6. Схема плану-конспекту уроку	32
Додаток 7. Схема загального аналізу уроку.....	32
Додаток 8. Схема поглибленого аналізу уроку.....	33
Додаток 9. Поради щодо аналізу окремих етапів та видів діяльності на уроці французької мови.....	35
Додаток 10. Схема конспекту позакласного заняття (заходу).....	38
Додаток 11. Аналіз позакласного заходу з французької мови.....	38
Додаток 12. Психоло-педагогічна характеристика учня.....	39
Додаток 13. Звіт про педагогічну практику студента.....	40
Додаток 14. Ви – вчитель.....	42
Рекомендована література.....	47

ПЕРЕДМОВА

В умовах демократизації школи виникають нові проблеми, концепції, ідеї та форми навчання, для реалізації яких потрібні висококваліфіковані учителі та викладачі.

Для того, щоб підготувати такого учителя школи майбутнього, необхідно по-новому вирішувати питання організації та проведення навчально-виховної практики студентів. Учитель майбутнього — це не дисциплінований виконавець інструкцій, а творча особистість.

Сучасні завдання школи визначаються самим життям: розсуваються вікові рамки навчання іноземній мові в контексті безперервної освіти, вводиться варіативне навчання предмету, відроджуються навчальні заклади — ліцеї та гімназії, створюються українські національні школи. Сьогодні учитель повинен вміти працювати в дитячих садках, у початковій школі, у середній загальноосвітній школі, в класах з поглибленим вивченням іноземної мови. Учитель повинен зберігати свою філологічну культуру і набувати нових навичок і вмінь в процесі викладання.

В процесі професійної підготовки майбутнього вчителя (викладача), педагогічна практика є сполучною ланкою між теоретичним навчанням у вузі та самостійною роботою в школі, де кожен студент зможе застосувати накопичені знання, уміння і навички з обраної професії, а також розвинути свої індивідуальні педагогічні здібності.

Проходження студентами виробничої (педагогічної) практики здійснюється на базі загальноосвітніх шкіл другого і третього ступенів, а також гімназій і ліцеїв. На IV курсі студенти ОКР «Бакалавр» проходять практику як правило в V-IX класах, на V-му – студенти ОКР «Спеціаліст» в IX-XI класах загальноосвітніх навчальних закладів, студенти ОКР «Магістр» на у вищих навчальних закладах.

Методичні рекомендації мають на меті спрямувати студентів передвипускних і випускних курсів на засвоєння завдань виробничої (педагогічної) практики, усвідомлення ними сучасних вимог до її організації та проведення, що впливають з потреб національної школи в Україні.

Водночас розроблені положення про виробничу (педагогічну) практику охоплюють питання методичної допомоги керівникам практики, представникам шкіл й університету, що сприятиме скоординованості їх дій та вдосконаленню управління цією важливою ланкою педагогічного процесу вищого навчального закладу.

Педагогічна практика проводиться на університетських та зовнішніх базах практики, які мають відповідати вимогам програми. Навчально-методичне керівництво й виконання програми практики забезпечують відповідні кафедри. До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені науково-педагогічні працівники кафедр. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює керівник практики від Університету, керівники від факультетів та керівники груп.

Шановний практиканте! Перш ніж починати свою педагогічну діяльність, запам'ятай декілька простих, але важливих речей, які допоможуть тобі стати справжнім фахівцем у цій благородній професії.

КОДЕКС ВЧИТЕЛЯ

- ❖ Я зобов'язуюсь завжди бути гарним прикладом для своїх учнів і колег.
- ❖ Я зобов'язуюсь завжди пам'ятати ту важливу роль, яку я відіграю в житті своїх учнів, пам'ятаючи, що я можу змінити на краще життя кожного з них.
- ❖ Я зобов'язуюсь завжди показувати захоплення своїм предметом і професією вчителя.
- ❖ Я зобов'язуюсь заохочувати своїх учнів і колег, визнаючи їхні зусилля і досягнення.
- ❖ Я зобов'язуюсь розвивати в кожному учневі найкращі його риси.
- ❖ Я зобов'язуюсь завжди ставитися до кожного учня з повагою, добротою і співчуттям та очікую такого ж ставлення до себе.
- ❖ Я зобов'язуюсь завжди застосовувати індивідуальний підхід до кожного учня без упереджень.
- ❖ Я зобов'язуюсь бути готовим до набуття нових професійних навичок, засвоєння інформації і завжди продовжувати своє навчання та особисте зростання.
- ❖ Я зобов'язуюсь завжди аналізувати все, що я роблю, і відзначати все, що я роблю добре.

I. ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Практика студентів є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців університету і спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь, формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, зняттям праці в галузі їх майбутньої спеціальності (“Мова та література (французька)”), визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою (ОКХ) підготовки фахівців відповідного напрямку (6.020303 Філологія).

Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних умінь і знань відповідно до різних ОКР: бакалавр, спеціаліст, магістр.

Метою практики на факультеті іноземних мов є оволодіння студентами сучасними методами, принципами та засобами навчання іноземних мов, формування у них, на базі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь та навичок для здійснення навчально-виховного процесу з іноземної мови у закладах освіти, а також самостійно вирішувати типові професійні завдання, передбачені вимогами освітньо-кваліфікаційного рівня учителя іноземної мови; для магістрів – застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних педагогічних і науково-дослідних завдань в галузі навчання іноземних мов у середній та вищій школах.

В системі професійної підготовки майбутнього вчителя, виробнича (педагогічна) практика є сполучною ланкою між теоретичним навчанням в університеті та самостійною роботою в школі, де кожен студент зможе застосувати накопичені знання, уміння та навички з обраної професії, а також розвинути свої індивідуальні педагогічні здібності.

Відродження функцій національної школи в Україні зумовили високі вимоги до професійної підготовки сучасного вчителя і, зокрема, випускників вищих навчальних закладів, що проходять спеціалізацію педагогічного профілю. Врахування їх дозволяє сформулювати такі завдання навчально-виховної практики, що є частиною педагогічного процесу вищого навчального закладу:

1. Закріплення отриманих студентами теоретичних знань з суспільних, психолого-педагогічних, спеціальних дисциплін й окремих методик.

2. Розвиток й удосконалення студентами професійно-педагогічних умінь і навичок, набутих ними за час навчання.

3. Формування у студентів педагогічних умінь спостереження, аналізу й експериментування в навчально-виховній роботі з школярами на основі вимог диференційованого й індивідуального підходів до навчально-виховного процесу.

4. Підготовка практикантів до виконання функцій вчителя (викладача) французької мови, проведення на високому науково-методичному рівні різних форм занять, що активізують пізнавальну самостійну діяльність школярів.

5. Виховання у студентів потреби дослідницької й наукової роботи в процесі організації і проведення навчально-виховного процесу і на цій основі розвивати прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, удосконалювати педагогічні здібності та компетентність.

6. Вивчення, узагальнення і практичного застосування студентами елементів передового педагогічного досвіду.

7. Виконання практикантами функцій і обов'язків класного керівника (академнаставника), що передбачає організацію різноманітних видів й форм виховної роботи, в яких основна увага повинна бути звернена на розвиток індивідуальних здібностей школяра (студента), на виховання соціально активної особистості.

Практичні завдання практики:

1) Спостереження за учнями на уроках учителів французької мови та інших учителів-предметників.

2) Вивчення плану роботи учителя-предметника; вивчення плану роботи класного керівника; вивчення інтересів школярів стосовно дитячих молодіжних організацій.

3) Навчальна робота:

- відвідування уроків інших практикантів;
- самостійне проведення уроків (тема та строки проведення кожного уроку).

4) Позакласна робота з предмету:

- відвідування позакласних заходів;
- самостійне проведення позакласних заходів (екскурсії, заняття гуртків, клубів);
- додаткові заняття з відстаючими учнями.

5) Робота в кабінеті іноземної мови:

- ознайомлення з навчальними можливостями лінгафонного кабінету в школі;
- виготовлення унаочнення для кабінету;
- ознайомлення та складання вправ для роботи з лінгафонною системою.

II. ВИМОГИ ДО ПРОВЕДЕННЯ СТУДЕНТАМИ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

Ефективність виробничої (педагогічної) практики визначається в першу чергу самостійністю і активністю кожного практиканта, його творчим підходом до роботи, що в значній мірі сприятиме дотримання ним вимог до організації і проведення практики.

1. Участь студентів в настановчій педагогічній конференції, день, місце і час проведення якої визначається деканатом факультету.

Мета конференції – ознайомлення студентів з положенням про педпрактику, змістом, вимогами до її проведення студентами в навчальних закладах. В роботі конференції беруть участь представники деканату факультету, секції французької філології кафедри світової літератури та французької філології, кафедри педагогіки, кафедри психології, методисти зі спеціальності і виховної роботи.

2. Ставши на час проходження практики повноправними членами педколективів навчальних закладів студенти повинні:

- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку освітніх установ;
- керуватися єдиними вимогами до учнів;
- навчально-виховний процес здійснювати з урахуванням системи планування навчальних закладів, традицій педагогічних і учнівських колективів;
- сумлінно виконувати всі види робіт, визначені програмою практики, розпорядження дирекцій шкіл, учителів, керівників педпрактики й методистів;
- брати активну участь у педагогічних радах, методичних об'єднаннях вчителів французької мови, семінарах класних керівників, зборах учнівських самодіяльних організацій, вивчати і узагальнювати досвід педагогів-новаторів;
- у стосунках з вчителями і учнями дотримуватися такту, взаємоповаги, взаєморозуміння, співробітництва і творчого обговорення актуальних педагогічних проблем.

У випадку ігнорування цих вимог студент за рішенням дирекцій і педколективів навчальних закладів, на вимогу керівників-методистів може бути відкликаний з практики.

3. Від студентів-практикантів вимагається систематичне і своєчасне ведення обліку всієї навчально-виховної роботи в університетському журналі обліку студентів і керівників-методистів з педпрактики. За його ведення відповідає староста підгрупи. По закінченню педпрактики він здає журнал керівнику педпрактики.

III. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Студенти факультету іноземних мов за напрямом підготовки “Філологія“, спеціальність “Мова та література (французька)” проходять виробничу практику на 4-5 курсах.

Практика для студентів 4 курсу з французької мови (ОКР «Бакалавр») проводиться в 5-8 класах протягом 6 тижнів. Кожний студент закріплюється за одним з 5-8 класів, де він виступає в ролі вчителя-предметника та класного керівника. При розподілі студентів за класами керівник-методист враховує якість їх мовної і методичної підготовки та ділові якості. Кожний студент за період практики проводить 8 залікових уроків.

Практика для студентів 5 курсу з французької мови (ОКР «Спеціаліст») проводиться у 9-11 класах протягом 5 тижнів. Кожен студент закріплюється за одним класом як учитель-предметник, в якому проводить 8 залікових уроків.

Практика для студентів 5 курсу (ОКР «Магістр») проводиться на факультеті іноземних мов при кафедрі французької філології протягом 4 тижнів. Студенти-магістри проходять асистентську практику на молодших курсах, проводячи пари з практики французької мови, практичної граматики, практичної фонетики (8 занять) та виконуючи функції академнаставника групи.

Робота кожного практиканта планується відповідно до тематичних і поурочних планів учителя-предметника і включає такі аспекти:

1) Відбір навчального матеріалу на один або серію уроків згідно з обраною метою.

2) Урахування взаємозалежності рецептивних і експресивних форм роботи при засвоєнні навчального матеріалу та формуванні практичних навичок і умінь.

3) Поєднання навчального матеріалу з різними видами немовної діяльності (трудової та пізнавальної).

4) Обладнання уроку засобами наочності та використання ТЗН.

Важливе місце в правильній організації і проходженні студентом практики має індивідуальний план. Він складається студентом на кожний день практики на підставі даних, одержаних від класного керівника і вчителів-предметників, а також власного спостереження за класом.

Тижневе навантаження студента з французької мови в годинах за весь період практики розшифроване в Таблиці № 1.

Таблиця №1

Види роботи	Кількість годин на тиждень		
	4 курс бакалавр	5 курс спеціаліст	5 курс магістр
1. Проведення уроків	4	4	4
2. Відвідування уроків студентів та вчителів	10	10	10
3. Обговорення уроків	10	10	10
4. Проведення інших організаційних форм навчання	3	3	3
5. Позакласна робота з французької мови	4	5	5
РАЗОМ навчальних занять	31	31	31

IV. ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ПРАКТИКАНТА

ТИЖНЕВА ПРОГРАМА ПРАКТИКАНТА (IV КУРС)

1 тиждень

1. Знайомство з навчальними закладами, умовами їх роботи, дирекціями, вчителями-предметниками, класними керівниками, керівниками учнівських організацій.

2. Вивчення матеріально-технічної бази з предмету, ознайомлення з фондом літератури бібліотеки навчального закладу.

3. Психолого-педагогічне вивчення учнів і колективу закріпленого класу. Складання відомостей про учнів класу. Прізвище, ім'я та по-батькові, день і рік народження, домашня адреса, телефон, відомості про батьків, успішність, захоплення, суспільне доручення.

4. Ознайомлення з системою планування навчальних закладів: розкладом уроків, режимом роботи установи, планами вчителя-предметника і класного керівника, методичних об'єднань вчителів французької мови і учнівських організацій, гуртків, батьківського комітету. План виховної роботи на 4 тижні (№, захід, дата, відповідальний, примітка). Підписано класним керівником.

5. Вивчення й аналіз тем та розділів навчальної програми на період педпрактики, підбір і ознайомлення з науковою та методичною літературою.

6. Відвідування не менше 20 уроків у вчителів французької мови (та вчителів англійської мови), а також всіх заходів, які проводяться протягом

тижня в закріпленому класі. Аналіз уроків (за схемою). Дата, урок, вчитель, клас, аналіз уроку, підпис вчителя (за схемою).

7. Складання індивідуального плану навчально-виховної роботи, який узгоджується студентом з вчителем французької мови, класним керівником і затверджується методистами зі спеціальності та з виховної роботи.

8. Складання тематичних планів. Плани мають бути підписані вчителем.

9. Підбір необхідного матеріалу для поурочного планування.

2 тиждень

Навчально-виховна робота

Проведення уроків за календарно-тематичним планом.

Плани уроків підписані вчителем.

Перевірка контрольних робіт. Аналіз контрольних робіт.

Відвідання уроків у колег-практикантів – (5-6) уроків.

Виховна робота

Виховний захід за вибором. План виховного заходу, підписаний класним керівником.

3 тиждень

Навчально-виховна робота

Проведення уроків за календарно-тематичним планом.

Плани уроків підписані вчителем.

Перевірка контрольних робіт. Аналіз контрольних робіт.

Відвідання уроків у колег-практикантів – (5-6) уроків.

Виховна робота

Виховний захід за вибором. План виховного заходу, підписаний класним керівником.

4 тиждень

Навчально-виховна робота

Проведення залікових уроків за календарно-тематичним планом. Плани уроків підписані вчителем.

Відкритий урок в одній з груп. Самоаналіз відкритого уроку (за схемою).

Перевірка контрольних робіт. Аналіз контрольних робіт. Відвідання уроків у колег-практикантів – 10 уроків.

Виховна робота

Виховний захід за вибором. План виховного заходу, підписаний класним керівником.

5 тиждень

Навчально-виховна робота

Проведення залікових уроків за календарно-тематичним планом.

Плани уроків підписані вчителем.

Відкритий урок в другій групі. Самоаналіз відкритого уроку (за схемою).

Перевірка контрольних робіт. Аналіз контрольних робіт.

Відвідання уроків у колег-практикантів – (5-6 уроків).

Виховна робота

Виховний захід за вибором. Сценарій виховного заходу, підписаний класним керівником.

6 тиждень

Навчально-виховна робота

Проведення залікових уроків за календарно-тематичним планом.

Плани уроків підписані вчителем.

Відкритий урок в другій групі. Самоаналіз відкритого уроку (за схемою).

Перевірка контрольних робіт. Аналіз контрольних робіт.

Відвідання уроків у колег-практикантів – (5-6 уроків).

Виховна робота

Виховний захід за вибором. Сценарій виховного заходу, підписаний класним керівником.

Характеристика на клас (за зразком): кількість учнів (хлопців, дівчат), успішність, моральний клімат, взаємини, формальне й неформальне лідерство, відносини з вчителями, захоплення. Підписано класним керівником та завірено директором школи.

Характеристика на учня (за зразком): прізвище, ім'я та по-батькові, вік, сімейний стан, успішність, захоплення, риси характеру, стосунки з товаришами, вчителями. Підписано класним керівником та завірено директором школи.

Характеристика студента-практиканта.

Виготовлена за час педпрактики наочність.

Захист педпрактики та здача документації у визначений термін.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИКАНТА ОКР «Спеціаліст» (V курс)

Види педагогічної діяльності студентів V курсу співпадають з видами педагогічної діяльності студентів IV-го курсу. Різниця полягає в тому, що випускники вивчають систему навчально-виховної роботи вчителя-предметника і класного керівника впродовж практики. Активна практика триває всі 5 тижнів.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИКАНТА ОКР «Спеціаліст» ВПРОДОВЖ ПЕРШОГО ТИЖНЯ ПРАКТИКИ (V курс)

Насиченість першого тижня роботи дуже велика: 1) ознайомлення та пасивне спостереження, складання планів роботи; 2) проведення уроків.

1. Знайомство з навчальними закладами, умовами їх роботи, дирекціями, вчителями-предметниками, класними керівниками, керівниками учнівських організацій.

2. Вивчення матеріально-технічної бази з предмету, ознайомлення з фондом літератури бібліотеки навчального закладу.

3. Психолого-педагогічне вивчення учнів і колективу закріпленого класу.

4. Ознайомлення з системою планування навчальних закладів: розкладом уроків, режимом роботи установи, планами вчителя-предметника і класного керівника, методичних об'єднань вчителів французької мови і учнівських організацій, гуртків, батьківського комітету.

5. Вивчення й аналіз тем та розділів навчальної програми на період педпрактики, підбір і ознайомлення з науковою та методичною літературою.

6. Відвідування не менше 20 уроків у вчителів французької мови, а також всіх заходів, які проводяться протягом тижня в закріпленому класі.

7. Складання індивідуального плану навчально-виховної роботи, який узгоджується студентом з вчителем французької мови, класним керівником і затверджується методистами зі спеціальності та з виховної роботи.

8. Складання тематичних планів.

9. Підбір необхідного матеріалу для поурочного планування.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИКАНТА ОКР «Магістр» (V курс)

Види педагогічної діяльності студентів ОКР «Магістр» співпадають з видами педагогічної діяльності студентів ОКР «Спеціаліст». Різниця полягає в тому, що випускники вивчають систему навчально-виховної викладача і академнаставника впродовж практики. Активна практика триває всі 5 тижнів.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИКАНТА ОКР ««Магістр» ВПРОДОВЖ ПЕРШОГО ТИЖНЯ ПРАКТИКИ (V курс)

Насиченість першого тижня роботи дуже велика: 1) ознайомлення та пасивне спостереження, складання планів роботи; 2) проведення лабораторних занять.

1. Знайомство з навчальними закладами, умовами їх роботи,

керівництвом кафедр, викладачами, академнаставниками, керівниками студентських організацій.

2. Вивчення матеріально-технічної бази з предмету, ознайомлення з фондом літератури бібліотеки навчального закладу.

3. Психолого-педагогічне вивчення студентів і колективу закріпленої групи.

4. Ознайомлення з системою планування навчальних закладів: розкладом лабораторних занять, режимом роботи установи, планами, викладача -предметника і академнаставника, кафедри французької філології і студентських організацій, гуртків.

5. Вивчення й аналіз тем та розділів навчальної програми на період педпрактики, підбір і ознайомлення з науковою та методичною літературою.

6. Відвідування не менше 10 лабораторних занять у викладачів французької мови, а також всіх заходів, які проводяться протягом тижня в закріпленому класі.

7. Складання індивідуального плану навчально-виховної роботи, який узгоджується студентом з викладачем французької мови, академнаставником і затверджується методистами зі спеціальності та з виховної роботи.

8. Складання тематичних планів.

9. Підбір необхідного матеріалу для планування кожного лабораторного заняття.

V. ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Тематичне планування дає можливість перспективно спланувати всі види мовленнєвої діяльності і передбачити їх роль та взаємодію на кожному уроці.

Для того, щоб скласти тематичний план, необхідно:

а) визначити характер та обсяг мовного матеріалу для кожного уроку у відповідності до методичного аналізу матеріалу підручника та навчальних годин, відведених для нього;

б) вивчити відповідні рекомендації «Книги для учителя» та спроектувати мету кожного уроку з урахуванням етапів роботи над матеріалом та програмових вимог;

в) спланувати домашнє завдання;

г) продумати забезпечення кожного уроку ТЗН (за відсутності у школі використовувати власні засоби) та унаочненням;

д) урахувати рівень підготовки учнів з французької мови, їх пізнавальну активність, уміння виконувати певні види роботи та вправи, інтерес до предмету тощо.

Керівники-методисти повинні надати допомогу студентам-

практикантам в складанні тематичного планування. Керівник-методист повинен ознайомити студентів з робочими планами шкільного вчителя.

VI. ПОУРОЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

При поурочному плануванні завдання практиканта полягає в тому, як на даному конкретному уроці організувати процес навчання та виховання. Перш ніж перейти до поурочного планування, студент-практикант повинен опрацювати довідкову літературу, навчальні посібники, методичну літературу з теми уроку (Рекомендована література подається на завершення цього посібника).

Мета навчання та загальний зміст уроку конкретного циклу відображені в тематичному плані, отже при плануванні уроку необхідна подальша конкретизація змісту навчання, етапів уроку, прийомів і засобів навчання. Студент-практикант як учитель французької мови здійснює відбір конкретного навчального матеріалу, розробляє вправи (групові, індивідуальні, диференційовані), готує необхідний роздатковий і дидактичний матеріал.

Практикант повинен усвідомити призначення кожного елемента уроку, його взаємодію з іншими елементами уроку.

Кожний урок має навчальну, освітню, розвиваючу і виховну мети. Добре спланований урок завжди передбачає різноманітні форми роботи. Розробки уроків, які подаються в «Книзі для учителя», не повинні сприйматися практикантами як готові поурочні плани, їх необхідно планувати з обов'язковим урахуванням підготовки учнів даного класу. Планування не можна вважати вдалим, якщо не застосовуються прийоми психологічного розвантаження та створення гарного настрою учнів, а також за відсутності диференційованих підходів до вибору методів і засобів навчання. Сучасний урок будується залежно від конкретних потреб і умов навчання.

Плануючи урок, студент-практикант повинен враховувати такі основні фактори:

- Місце, яке урок займає в системі планування, зокрема, у вивченні теми (початок опрацювання матеріалу, тренування чи підсумки).
- Мовний матеріал, що підлягає опрацюванню протягом року, і послідовність роботи над ним.
- Навички і вміння, які слід розвивати на уроці, та їх пропорції.
- Форми тренувальної роботи.
- Матеріал підручника, наочність, звукозаписи та інші навчальні посібники, які можна використати на уроці.

Успіх кожного уроку прямо залежить від:

- збільшення часу на тренування учнів;

- збереження на протязі уроку контролю над класом;
- зменшення втоми як учнів, так і вчителів.

Підготовка вчителя до уроку здійснюється послідовно і включає: аналіз змісту матеріалу, визначення типу уроку, формулювання мети уроку, поетапний розподіл навчального матеріалу, визначення часу на його опрацювання, розробку вправ, складання плану-конспекту уроку, підготовку засобів навчання.

Аналіз змісту матеріалу починається з уточнення місця уроку в системі уроків і встановлення його зв'язків з попереднім та наступними уроками. Зміст уроку визначений тематичним планом, але його потрібно скоректувати, враховуючи результати попередніх уроків.

Визначення місця уроку в курсі навчання та аналіз змісту матеріалу дають вчителю можливість сформулювати основні практичні мети уроку. Загальноосвітня, розвиваюча та виховна мети конкретизуються у зв'язку з практичними.

Визначаючи практичні мети конкретного уроку, вчитель може поставити одну головну мету та дві супутні. Головна мета звичайно пов'язана з розвитком мовленнєвих навичок і вмінь. Тому на уроці учні повинні не стільки засвоювати матеріал, скільки вправлятися в іншомовній діяльності. Практичні мети можуть дробитися на окремі завдання в межах певних етапів уроку.

Мети уроку повинні точно визначати, на що потрібно звернути увагу в ході роботи: на показ та пояснення мовного матеріалу, на формування навичок, на розвиток умінь тощо.

Практичною метою уроку може бути ознайомлення з новою граматичною структурою, формування артикуляційних навичок, навичок читання слів певного типу, розуміння на слух нових ЛО, розвиток вміння вести бесіду у зв'язку з ситуацією, читання тексту з розумінням основного змісту, повідомлення про поточні події, систематизація вивченого матеріалу, контроль навичок та вмінь тощо. Формулювання практичної мети доцільно починати словами «Навчити...», «Формувати...», «Розвивати...», «Удосконалювати...». Такі формулювання визначають спрямованість уроку на розвиток мовлення, формулювання та удосконалення навичок володіння мовним матеріалом. З формулювання мети повинно бути ясно, що необхідно засвоїти, в якому обсязі, з яким рівнем оволодіння. Наприклад:

- Навчити ставити запитання загального типу в Present.
- Навчити розповідати про свій робочий день з опорою на схему.
- Навчити вести діалог-розпитування в ситуації «Як пройти...?»
- Навчити розпізнавати і розуміти граматичне явище... в тексті.
- Удосконалювати навичку вживання граматичної структури ... в усному мовленні на рівні фрази.
- Удосконалювати техніку читання про себе/мовчки.
- Розвивати вміння стисло переказувати текст.
- Розвивати вміння аудіювати текст, ігноруючи незнайомі слова.

- Розвивати вміння вести групову бесіду.

Освітня (навчальна) мета передбачає, з одного боку, прилучення учнів до культури країни, мова якої вивчається, шляхом засвоєння нової загальноосвітньої інформації; з іншого – розширення філологічного кругозору учнів. Наведемо приклади формулювання освітніх цілей:

- Поглибити знання учнів про творчість В. Гюго.
- Розширити знання учнів про політичну систему Франції.
- Сформувати уявлення учнів про нове граматичне явище – артикль.

Розвиваюча мета реалізується у процесі навчання там, де учень застосовує свій інтелект, волю, почуття, пам'ять, увагу, уяву тощо. Її доцільно формулювати у такий спосіб:

- Розвивати мовну здогадку та мовленнєву реакцію учнів.
- Розвивати здатність порівнювати мовні явища рідної та іноземної мов.
- Розвивати естетичне сприймання дійсності.
- Розвивати культуру спілкування в ситуації «Знайомство».
- Розвивати здатність мовного самоконтролю.
- Розвивати уяву учнів в умовах гри/драматизації тексту/роботи в парах.

Виховний вплив на уроці іноземної мови забезпечується використанням виховних можливостей навчального матеріалу та спеціальних прийомів роботи з ним, завдяки чому формуються відповідні суспільно-політичні погляди учнів, почуття, ставлення до морально-етичних категорій, до навколишнього світу тощо. Наведемо приклади формулювання виховної мети:

- Формувати почуття патріотизму.
- Виховувати самостійність.
- Прищеплювати любов до праці.
- Виховувати повагу до традицій народу Франції.
- Формувати критичне ставлення до вчинків людей.
- Виховувати почуття ввічливості, чуйність у стосунках з товаришами.

Слід зауважити, що виховні та розвиваючі мети можна планувати на цикл уроків, оскільки виховання та розвиток проходять значно повільніше, ніж навчання.

VII. СПОСТЕРЕЖЕННЯ І МЕТОДИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ Орієнтовний план

Мета спостереження – прослідкувати за роботою по навчанню діалогічному мовленню.

1. Визначити шляхи навчання діалогічному мовленню (заучування готового типового діалогу, складання діалогів на основі якоїсь ситуації з використанням раніше тренованих реплік, формування і застосування діалогу з метою вирішення певного комунікативного завдання).

2. Визначити послідовність роботи над діалогічним мовленням (від діалогічної єдності до тематичного мікродіалогу).

3. Визначити роль комунікативних завдань у навчанні діалогічному мовленню.

4. Назвати види вправ та характер мовних опор при їх виконанні:

- вправи на навчання мовному реагуванню;
- вправи на навчання ініціативному мовленню;
- вправи на навчання двосторонньої мовної активності.

5. Визначити роль практичного значення для учнів комунікативного завдання в навчанні діалогічному мовленню.

6. Ознайомитись з критеріями оцінювання діалогічного мовлення учнів (кількість реплік, характер їх логічного зв'язку, активність учасників, емоційне забарвлення реплік, темп мовлення та інше).

Орієнтовні плани-завдання

План 1

Мета спостереження — прослідкувати за роботою учителя над формуванням вимови учнів на різних типах уроків і на різних ступенях навчання.

1. Назвати етапи уроку, на яких проводилась робота над вимовою

2. Прослідкувати за організацією та змістом фонетичної зарядки на пов'язати її з іншими елементами уроку.

3. Визначити шляхи та прийоми введення нового фонетичного матеріалу.

4. Визначити шляхи контролю слухово-вимовних навичок учнів.

5. Визначити вправи на формування вимовних навичок та методичне завдання кожної.

6. Визначити ступінь використання ТЗН у створенні слухово-вимовних навичок учнів.

7. Назвати прийоми виправлення фонетичних помилок учнів.

8. Ознайомитися з принципами відбору матеріалу для навчання вимові.

План 2

Мета спостереження — прослідкувати за роботою над навчальним текстом, щоби визначити шляхи вдосконалення навичок читання.

1. Визначити види роботи на підготовчій стадії читання.
2. Ознайомитись з прийомами, спрямованими на формування умінь і навичок читання.
3. Визначити причини мовних труднощів, які зустрічають учні в даному тексті.
4. Назвати вправи на вдосконалення фонетичних, лексичних і граматичних навиків при роботі над навчальним текстом і дати свою оцінку.
5. Прослідкувати за співвідношенням читання вголос і про себе на різних ступенях навчання.
6. Ознайомитись і порівняти характер текстів на різних ступенях навчання.
7. Проаналізувати функції різних видів читання.
8. Ознайомитись з контролем прочитаного і методами оцінювання.

План 3

Мета спостереження — прослідкувати за роботою по навчанню діалогічному мовленню.

1. Визначити шляхи навчання діалогічному мовленню (заучування готового типового діалогу, складання діалогів на основі якоїсь ситуації з використанням раніше тренованих реплік, формування і застосування діалогу з метою вирішення певного комунікативного завдання).
2. Визначити послідовність роботи над діалогічним мовленням (від діалогічної єдності до тематичного мікродіалогу).
3. Визначити роль комунікативних завдань у навчанні діалогічному мовленню.
4. Назвати види вправ та характер мовних опор при їх виконанні:
 - а) вправи на навчання мовному реагуванню;
 - б) вправи на навчання ініціативному мовленню;
 - в) вправи на навчання двосторонньої мовної активності.
5. Визначити роль практичного значення для учнів комунікативного завдання в навчанні діалогічному мовленню.
6. Ознайомитись з критеріями оцінювання діалогічного мовлення учнів (кількість реплік, характер їх логічного зв'язку,

активність учасників. емоційне забарвлення реплік, темп мовлення та інше).

VIII. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ (ІНДИВІДУАЛЬНИХ) ДОСЛІДЖЕНЬ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

1. Використання елементів гри в процесі навчання французької мови.
2. Використання віршів та римівок для навчання вимови на уроках французької мови.
3. Робота в парах на уроках французької мови з використанням зображувальної наочності.
4. Вірш і пісня на уроках французької мови у школі.
5. Рольова гра як засіб оптимізації навчання французької мови у школі.
6. Використання аудіо-/відеозасобів на уроках французької мови у школі та оптимізація навчання з їхньою допомогою.
7. Роль комп'ютерних технологій у вивченні французької мови у старших класах.
8. Навчання старшокласників спонтанного діалогічного мовлення.
9. Навчання писемного спілкування учнів на середньому етапі вивчення французької мови.
10. Аудіювання на уроках французької мови у старших класах.
11. Збагачення словникового запасу дітей дошкільного та молодшого віку засобами французької казки.
12. Текст як засіб навчання іншомовній комунікації.
13. Робота над вихованням загальнолюдських цінностей у школярів засобами французької мови.
14. Навчання читанню на початковому етапі навчання.
15. Шляхи створення різних мовних ситуацій.
16. Робота над віршами, піснями на уроках французької мови, на позакласних заняттях.
17. Естетичне виховання на уроках французької мови.
18. Навчання монологічному мовленню на середньому та старшому ступенях навчання.
19. Робота над текстом в залежності від методичної мети.
20. Навчання діалогічному мовленню на середньому та старшому етапах навчання
21. Використання технічних засобів та видів наочності.
22. Використання гри і елементів змагання в різних класах та мета їх проведення.
23. Використання новинок методичної науки в проведенні уроків французької

мови.

24. Мовна зарядка та мовна підготовка в різних класах та їх цільове призначення.
25. Робота над лексичним та методичним матеріалом на різних ступенях навчання.
26. Розвиток непідготовленого мовлення.
27. Роль тестів при вивченні іноземної мови.
28. Мультимедійні інновації в процесі вивчення іноземної мови.
29. Проектна робота як засіб розвитку творчості особистості учня.
30. Новітні інтерактивні технології при вивченні іноземної мови.
31. Нестандартні уроки як засіб підвищення ефективності навчальної діяльності учня.

ІХ. ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Мета позакласної роботи іноземною мовою має кілька складових:

- виховання та підтримка мотивації до оволодіння іноземною мовою як предметом;

- розширення знань про соціально-економічні особливості та культуру країни, мова якої вивчається;

- розвиток творчих здібностей;

- емоційний вплив на учнів;

- здійснення особистісно-орієнтованого спілкування вчителя з учнями.

При підготовці позакласного заходу слід продумати зміст, організацію, методику проведення, врахувати психологічний клімат у класі. Зміст уроку передбачає визначення таких аспектів, як:

- актуальність теми;

- навчально-виховна спрямованість;

- логічність, послідовність, раціональність у доборі фактів, їхнє осмислення, глибина висновків;

- зв'язок із життям класу, школи, села, міста, району;

- добір питань, що хвилюють учнів.

Організація охоплює такі питання, як:

- оформлення приміщення, забезпечення необхідного обладнання, наочності, використання технічних засобів;

- структурна схема заходу;

- чіткість та злагодженість у проведенні заходу;

- раціональність використання часу; ● участь представників громадськості у заході.

Методика проведення враховує:

- вікові особливості дітей;

- стимулювання учнів до дискусії, до єдності думок;

- можливість відвертого обміну думками.

Психологічна обстановка має передбачити:

- поведінку учнів, їхню зацікавленість, активність, ставлення до заходу;

- поведінку вчителя, його ставлення до учнів, педагогічний такт, тон, повагу до самостійних думок, пропозицій, рішень учасників.

Виділяють комплексні та одиничні позакласні заходи.

Комплексні заходи (здебільшого загальношкільні, за участю кількох паралельних класів або двох груп одного класу) можуть бути такими:

- Місяць (або тиждень) іноземної мови (загальношкільний захід);
- Олімпіада з іноземної мови (загальношкільний захід);
- Олімпіада з іноземної мови 5-х, 6-х, 7-х класів тощо;
- Вечір іноземної мови (загальношкільний захід);
- Вечір іноземної мови 9-х, 10-х, 11-х класів;
- Свято іноземної мови 1-х, 2-х, 3-х класів тощо;
- Конкурс на кращу постановку п'єси, на кращого читця прози чи поезії, на краще виконання пісні;
- Конкурс на кращий переклад з іноземної мови на рідну;
- Конкурс стіннівок, монтажів;
- Конкурс на кращу рекламу;
- демонстрація відеофільмів іноземною мовою з частковим синхронним перекладом викладачем (періодичний захід);
- засідання малої Академії наук: учні старших класів виступають із доповідями;
- ділова гра;
- концерт, що проводиться іноземною мовою;
- концерт-бесіда;
- засідання Клубу веселих і кмітливих;
- ігри «Поле чудес», «Що? Де? Коли?» тощо;
- зустріч із носієм мови, що вивчається;
- дискусія;
- бесіда;
- ток-шоу;
- доповідь носія мови, що вивчається, або викладача чи студента, який побував у країні, мова якої вивчається;
- концерт силами учнів.

Одиничні заходи (здебільшого групові або класні) включають:

- вистава;
- пропонування загадок, кросвордів, шарад;
- вікторина або конкурс;
- дискусія;
- проведення свята країни, мова якої вивчається;
- гра;

- прес-конференція з носієм мови, що вивчається, або викладачем чи студентом-практикантом: запитання ставлять усі учні класу або групи;
- доповідь про ту чи іншу країну;
- бесіда;
- створення тематичного альбому, стіннівки, монтажу;
- святкування дня народження учня (іноземною мовою).

Форми позакласної роботи:

- гурток
- клуб
- конкурси
- олімпіада
- ігри
- стінгазета
- усний журнал
- свято знавців французької мови
- свято-портрет
- свято казок
- фестиваль
- ярмарок
- телеміст
- прес-конференція
- тиждень французької мови
- Дні франкофонії

Цікавою формою позакласної діяльності з французької мови є краєзнавча робота в гуртку гідів-екскурсоводів. На заняттях гуртка переглядаються фільми про визначні місця України, Франції. В процесі такої роботи закріплюється мовний матеріал теми, вивчення якої починається при підготовці до проведення екскурсії. Така робота викликає поживавлений інтерес до вивчення тієї чи іншої теми, дозволяє навіть слабкому учневі справитись з завданням. Вся робота проводиться у формі рольової гри, до якої залучаються всі члени гуртка. Це створює сприятливі умови для розвитку у школярів як підготовленого, так і непідготовленого мовлення іноземною мовою.

На заняттях літературного гуртка проводиться знайомство учнів з французькими поетами та письменниками і їх творами. Підсумком роботи гуртка буде проведення вечора інсценізація уривків з творів чи «Поетичний альманах».

Одним з найбільш доступних та популярних видів позакласної роботи є драмгурток. Особливо учні молодших та середніх класів дуже люблять приймати участь в святах казок. Постановки за мотивами відомих казок полегшують розуміння учнями іншомовного тексту, не знижуючи при цьому

інтерес до вистави, а розучування ролей є стимулом до вивчення іноземної мови.

Головна функція усіх названих форм позакласної роботи – навчальна. Крім того, всі вони позитивно впливають на підвищення та поглиблення інтересу до вивчення іноземної мови.

X. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

На базах практики старости груп ведуть груповий журнал, де фіксують відвідування студентами школи та проведення уроків (лабораторних занять) і виховних заходів. Кожен урок (лабораторне заняття) оцінюється вчителем-предметником (викладачем) і методистом фахової кафедри. Результати поточного контролю є підставою для підсумкової оцінки зі спеціальності. Всі студенти-практиканти ведуть особистий щоденник практики для поточних записів та складання підсумкового звіту з практики.

XI. ДОКУМЕНТАЦІЯ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Студенти обов'язково представляють керівникам-методистам такі матеріали і документи:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи.
2. Конспекти 5-ми уроків (лабораторних занять) французької мови.
3. Аналіз уроку французької мови, проведеного студентом-практикантом.
4. Сценарій виховного заходу з французької мови.
5. Аналіз виховного заходу з французької мови, проведеного студентом-практикантом.
6. Щоденник виробничої (педагогічної) практики.
7. Методичну розробку одного з проведених виховних заходів.
8. Психолого-педагогічну характеристику особистості школяра (IV курс), учнівського (студентського) колективу (для студентів V курсу).
9. Характеристику студента-практиканта.
10. Звіт про виробничу (педагогічну) практику.

XII. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА ПЕРІОД ПРАКТИКИ

Оцінка навчальної і позакласної роботи з предмету:

«Відмінно» (90-100 балів) виставляється, якщо урок (лабораторне заняття) або виховний захід проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівні, на яких обґрунтовано ставилися і

ефективно вирішувалися освітньо-виховні завдання, оптимально застосовувалися різноманітні і доцільні за даних умов методи навчання і прийоми активізації пізнавальної самостійної діяльності учнів (студентів) з урахуванням їх вікових, індивідуальних особливостей, підтримувалася атмосфера співробітництва учнів (студентів) і практиканта, якщо студент проявив глибокі знання психолого-педагогічної теорії і творчу самостійність у підборі навчального і дидактичного матеріалу при побудові, проведенні й аналізі заняття.

«Добре» (70-89 балів) виставляється, якщо навчальне або виховне заняття проведено на належному згідно існуючих вимог науково-методичному рівні, якщо на ньому успішно вирішувалися освітні й виховні завдання, проте не завжди доцільно і ефективно використовувалися окремі дидактичні методичні прийоми і шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів, не повністю реалізувалися вимоги індивідуального й диференційованого підходу до уроку (лабораторного заняття), якщо студент проявив самостійність в підборі навчального матеріалу, але допустив незначні методичні помилки в побудові і проведенні заняття.

«Задовільно» (50-69 балів) ставиться, якщо студент в основному реалізував освітньо-виховні завдання, допускав істотні помилки методичного плану, недостатньо ефективно застосовував новітні методи і прийоми навчання, слабо активізував пізнавальну самостійну діяльність учнів (студентів), не завжди міг встановити контакт з ними, не завжди враховував свої помилки та недоліки.

«Незадовільно» (25-49 бали) отримує студент, якщо на заняттях, проведених ним, не були виконані освітньо-виховні заходи, допускалися істотні помилки при викладанні навчального матеріалу, не забезпечувалася організація самостійної діяльності учнів (студентів), якщо студент виявив поверхові знання психолого-педагогічної теорії й методики викладання предмету, ігнорував поради й зауваження вчителя-предметника.

«Незадовільно» (1-24 бали) отримує студент, якщо не проходив виробничу (педагогічну) практику.

При виведенні підсумкової оцінки враховується думка класного керівника (академнаставника), вчителя-предметника (викладача) та викладача-методиста, а також якість звітної документації та матеріалів виробничої (педагогічної) практики.

У випадках, коли практика закінчується після проведення екзаменаційної сесії і призначення стипендій, оцінка з цієї практики враховується разом з оцінками наступного семестру.

Результати складання екзамену з практики заносяться в екзаменаційну відомість, проставляються в заліковій книжці і в журнал обліку успішності.

Студент, що не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні іспиту, направляється на практику вдруге, в період канікул, або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики та з інших питань організації і проведення практики.

ХІІІ. ОРІЄНТОВНА СХЕМА ЗВІТУ ГРУПОВОГО КЕРІВНИКА ПРО ПРОВЕДЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ

1. Форми підготовки студентів до практики (настановчі конференції, семінари, оглядові лекції, колоквіуми та ін.).

2. Коротка характеристика школи, в якій студенти проходили практику, підготовка школи до прийому практикантів, розподіл студентів по класах, прізвище вчителів і класних керівників, у яких студенти проходили практику, кількість студентів у кожному класі.

3. Шляхи ознайомлення практикантів зі школою, учнями, роботою шкільних організацій, навчально-виховною роботою кращих вчителів.

4. Характеристика і аналіз навчальної роботи групи практикантів у цілому і кожного студента зокрема:

- підготовка до уроків (лабораторних занять) (привести конкретні приклади позитивної і негативної, формальної підготовки, назвавши прізвища практикантів);
- проведено уроків (лабораторних занять), науковий і виховний характер змісту, систематичність і послідовність, доступність викладу матеріалу;
- оволодіння методами навчання, застосування елементів активізації мислення учнів, організації самостійної роботи учнів, наочності, реалізація індивідуального і диференційованого принципу навчання;
- вміння тримати себе на уроках (лабораторних заняттях), контакт з учнями, вміння бути вимогливим організатором учнів, послідовним, тактовним;
- ставлення до педагогічної діяльності, самостійність і творчий підхід до роботи, ініціативність, принциповість.

5. Сприймання студентами критичних зауважень методистів, вчителів, своїх товаришів-практикантів.

6. Дисципліна практиканта під час роботи у школі, факти порушення дисципліни. Відвідування уроків, позакласних занять, громадська робота у школі. Оформлення документації практикантами (своєчасність, грамотність, зміст, акуратність).

7. Вихованість практикантів, загальна культура, відповідність творчої практичної підготовки вимогам школи. Вказати на конкретні недоліки предметної, педагогічної, моральної підготовки.

8. Хід обговорення робота практикантів (підготовка, проведення уроків, позакласної, виховної роботи),

9. Характеристика виховної роботи студентів-практикантів – вміння ставити виховні завдання, підготовка та проведення виховної роботи, її планування. Індивідуальна оцінка практикантів за виховну роботу, перелік проведених видів робіт і їх ефективність (вказуються основні види робіт).

10. Участь кафедри в цілому і окремих викладачів університету, а також кабінетів і лабораторій у проведенні виробничої (педагогічної) практики.

11. Виконання програми практики студентами з зазначенням індивідуальних оцінок. Хто з практикантів не виконав плану практики, вказати причини і конкретні рекомендації, які давались цьому студенту.

12. Проведення підсумків практики у школі, характеристика учителів і рішення педагогічної ради школи.

13. Загальні висновки про практику і конкретні рекомендації щодо її дальшого поліпшення.

XIV. ОРІЄНТОВНА СХЕМА ЗВІТУ ПРАКТИКАНТА

1. Виконання плану виробничої (педагогічної) практики. Які були відхилення від нього? Що не виконано? Що зроблено понад план?

2. Кількість проведених уроків (лабораторних занять), в тому числі: уроків засвоєння нових знань, уроків закріплення знань, комбінованих уроків, уроків-екскурсій і т.д. Які уроки (лабораторні заняття) проходили найбільш досконало, які викликали труднощі, чому? Що дали студенту розробка та проведення системи уроків (лабораторних занять) по темі?

3. Проведення виховних заходів із фахових дисциплін, заняття гуртка (який гурток, кількість школярів (студентів) у ньому, кількість проведених занять), факультативні заняття та ін.

4. Яке головне виховне завдання вирішувалось у період практики? Проведені позакласні виховні заняття (заходи), їх тема, зміст, виховні наслідки.

5. Індивідуальна робота з учнями (студентами), її результативність.

6. Практична допомога школі (вищому навчальному закладі) (поліпшення обладнання предметного кабінету, виготовлення наочних посібників та ін.).

7. Робота, проведена з батьками.

8. Зміст та форми допомоги, яку виявили: груповий керівник педпрактики, дирекція школи, завідувач кафедри, методисти кафедр педагогіки і психології, вчитель-предметник (викладач), класний керівник (академнаставник).

9. Методична і громадська робота:

- участь у засіданнях педагогічних рад (кафедри), методкомісій,

- учнівських (студентських) самодіяльних організацій;
- участь у методичній та громадській роботі;
- врахування індивідуальних особливостей учнів (студентів) під час проведення уроків (лабораторних занять) і виховних занять з метою підвищення ефективності уроків (лабораторних занять) і виховної роботи.

10. Загальні висновки про виробничу (педагогічну) практику:

- досягнення і недоліки в організації практики;
- пропозиції та побажання щодо дальшого її поліпшення.

На установчій конференції, яка передує практиці, студент отримує бланк звіту встановленого зразка. Після проходження практики студент заповнює його самостійно, відповідаючи на всі поставлені запитання. Звіт разом з іншими необхідними документами приймає керівник-методист і виставляє загальну оцінку за практику.

Зразок Звіту про педагогічну практику запропоновано у Додатку 11. Студент має ознайомитись із ним, щоб урахувати всі його аспекти під час практики.

6. ПІДТВЕРДЖЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки підводяться в процесі складання студентом іспиту з виробничої практики комісією, яка призначена завідуючим кафедрою. Диференційна оцінка з практики враховується на рівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента:

- оцінки за знання лексики класного вжитку;
- за проведені уроки (лабораторні заняття) та виховні заходи з французької мови;
- за володіння методикою;
- за проведені виховні заходи як класний керівник (академнаставник);
- за психолого-педагогічну характеристику на учня (IV курс), клас (V курс), групу (магістри);
- за оформлення документації;
- за індивідуальне завдання.

ДОДАТКИ

Додаток 1

«Затверджую»
 Методист _____
 (підпис)
 « ____ » _____ 20_р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН
 навчально-виховної роботи студента-практиканта

Прізвище, ім'я, по-батькові

Факультет

Спеціальність

Курс

Місце проведення практики

Індивідуальний план слід складати за такою формою:

№ п/п	Зміст видів навчально-виховної роботи	Дата проведення	Місце проведення	Примітка

Додаток 2

Орієнтовна схема тижневого плану роботи студента-практиканта

Число та день тижня	Зміст роботи	Кількість годин	Примітки
Понеділок /дата/	1. Проведення уроків в __ кл. 2. Відвідування уроків в __ кл. 3. Додаткові заняття з учнями.	1 1 1	

Вівторок	1. Відвідування та обговорення уроків в __ кл.	2	
	2. Відвідування позакласного заходу з французької мови	1	
	3. Консультація у методиста	1	

Додаток 3**Схема тематичного планування**

Тематичне планування
для _____ класу

№ уроку	Тема. Підтема. Тема Уроку	Мовний матеріал			Види мовленнєвої діяльності				Обладнання уроку	Домашнє завдання
		Лексика	Граматика	Фонетика	Усне мовлення	Аудіювання	Письмо	Читання		

Додаток 4**Plan de la leçon**

1. Thème de la leçon
2. Buts / objectifs de la leçon
 - Pratique
 - Éducatif
 - Instructif/formatif
 - De développement
3. Équipement, supports audio-visuels

Déroulement de la leçon

- I. Introduction/Moment d'organisation
- II. Gymnastique phonétique ou de conversation.

- III. Correction des devoirs
- III. Présentation du nouveau matériel
- IV. Entraînement du (nouveau) matériel
- V. Pratique communicative
- VI. Minute de relaxation
- VII. Systématisation ou fixation de l'assimilé
- VIII. Contrôle : courant, thématique
- IX. Devoir
- X. Bilan, résultats
- XI. Evaluation

Додаток 5

Титульна сторінка плану-конспекту уроку

Перед проведенням відкритого уроку практикант складає план-конспект уроку. Складаючи його, студент має проконсультуватися з учителем-предметником та керівником-методистом. Титульну сторінку Плану-конспекту можна оформити, наприклад, так:

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

План-конспект уроку
на тему: « _____ »,
проведеного у _____ класі
Виконавець: студент(ка) IV курсу
факультету іноземних мов
групи _____

Додаток 6**Схема плану-конспекту уроку**

Дата _____

План конспект уроку № ... в ... класі

Тема:	Підтема:
Мети:	
Практична/ні	
Освітня/ні	
Розвиваюча/ні	
Виховна/ні	
Обладнання уроку:	
Схематичний план уроку	
Початок уроку	Час
I. Організація класу.....	2 хв.
II. Мовленнєва/фонетична зарядка.....	3 хв.
Основна частина уроку	
III-IV.....	35 хв.
Заклучна частина уроку	
VII. Повідомлення домашнього завдання.....	2 хв.
VIII. Підсумок уроку.....	3 хв.
Хід уроку	
Етап, прийом навчання	Зміст роботи

Додаток 7**Analyse générale de la leçon****I. Orientation**

1. Fixer le thème
2. Etablir les objectifs de la leçon.
3. Constater la corrélation des buts au type de la leçon.

II. Structure et contenu de leçon :

1. Fixer les étapes et leur successivité.
2. Régler la correspondance des procédés de l'enseignement aux buts de la leçon.
3. Evaluer la rationalité de corrélation des exercices d'entraînement et de communication.

4. Nommer les moyens auxiliaires de l'enseignement, évaluer leur rationalité et leur effectivité.

5. Etablir la corrélation adéquate du matériel aux intérêts et à l'âge des élèves.

III. L'activité des élèves :

1. Constaté les formes essentielles de l'interaction du professeur et des élèves, leur place et l'effectivité.

2. Nommer les procédés de stimulation de l'activité des élèves.

IV. Le comportement langagier du maître d'école :

1. Correspondance du langage du professeur à la norme, au niveau des élèves, aux exigences du programme scolaire.

2. Degré de possession des expressions nécessaires pour mener une leçon.

3. Evaluer la netteté, l'accessibilité de formulation des devoirs et des explications.

4. La rationalité de l'utilisation de la langue maternelle.

5. La proposition de prise de parole du professeur et des élèves.

V. Les résultats.

1. Faire le bilan de ce qu'on a appris.

2. Constaté la correspondance du niveau des aptitudes langagières et des savoir-faire aux buts posés.

3. Evaluer l'objectivité et la motivation des notes.

Додаток 8

Схема поглибленого аналізу уроку

I. Цілеспрямованість уроку.

1. Визначити практичну, виховну, розвиваючу, загальноосвітню мети уроку

2. Встановити відповідність мети уроку його місцю в ситуативно-тематичному циклі, типу уроку та етапу навчання.

II. Структура та зміст уроку.

1. Назвати етапи уроку.

2. Співвіднести їх послідовність і розподіл у часі з поставленими цілями та віковими особливостями учнів і конкретними умовами навчання.

3. Дати детальну характеристику зафіксованим етапам уроку.

A. Початок уроку:

- визначити форму проведення уроку та оцінити мотиваційний потенціал, відповідність віковим особливостям і рівню мовної підготовки учнів;

- сформулювати навчальні завдання початку уроку та визначити їх зв'язок з цільовою установкою уроку;

- встановити відповідність використаних прийомів поставленим цілям;

- оцінити ефективність використаних засобів навчання;
- охарактеризувати мовленнєву поведінку вчителя.

Б. Основна частина уроку (з урахуванням наявності конкретних ланок уроку):

а) подача нового мовного матеріалу:

- визначити адекватність прийомів навчання етапам формування мовленнєвих навичок, труднощам засвоєння даного матеріалу і рівню підготовки учнів;

- оцінити рівень вмотивованості та мовленнєвої спрямованості подачі мовного матеріалу, забезпечення мовленнєвої та розумової активності учнів;

- назвати використані прийоми поточного контролю та оцінити їх адекватність поставленим цілям;

- визначити виховний, освітній, розвиваючий потенціал використаних прийомів та їх відповідність віковим особливостям учнів;

- оцінити мовленнєву поведінку вчителя;

б) активізація дій учнів у використанні мовного матеріалу:

- встановити відповідність мовленнєвих одиниць та послідовності вправ етапам формування мовленнєвих навичок;

- визначити співвідношення некомунікативних і умовно-комунікативних вправ та оцінити його раціональність з урахуванням труднощів засвоєння мовного матеріалу;

- оцінити рівень вмотивованості та мовленнєвої спрямованості тренування;

- визначити прийоми активізації роботи всіх учнів та оцінити ефективність прийомів з урахуванням вікових особливостей учнів;

- встановити зв'язок урочного тренування з виконаним домашнім завданням, оцінити ефективність форм його перевірки;

- назвати використані допоміжні засоби навчання, оцінити ефективність та відповідність віковим особливостям учнів і рівню їх підготовки;

- визначити прийоми поточного контролю та оцінити їх адекватність поставленим завданням;

- визначити виховний, розвиваючий, освітній потенціал використаних прийомів навчання;

- оцінити мовленнєву поведінку вчителя;

в) практика учнів у спілкуванні:

- оцінити рівень вмотивованості та ситуативної забезпеченості іншомовного спілкування учнів;

- визначити відповідність методичних прийомів етапам розвитку мовленнєвих умінь;

- назвати прийоми активізації роботи всіх учнів;

- визначити адекватність прийомів контролю його об'єктам;

- встановити зв'язок урочної роботи з виконаним домашнім завданням та оцінити ефективність форм його перевірки;
- визначити виховний, розвиваючий, освітній потенціал використаних прийомів навчання;
- оцінити мовленнєву поведінку вчителя.

В. Завершення уроку:

- оцінити своєчасність і чіткість пояснення домашнього завдання, його підготовленість проведеним уроком і мотивуючий потенціал;
- визначити забезпеченість усвідомлення учнями досягнутого рівня практичного володіння мовою;
- оцінити об'єктивність виставлених оцінок, їх мотиваційний і виховний потенціал.

III. Результативність уроку.

1. Визначити ступінь успішності виконання плану уроку.
2. Встановити відповідність досягнутого на уроці рівня сформованості мовленнєвих навичок та умінь поставленим цілям.

IV. Рекомендації щодо удосконалення уроку.

Залежно від результатів уроків сформулюйте конкретні поради щодо:

- поліпшення вибору методичних прийомів навчання;
- забезпечення вмотивованості і мовленнєвої спрямованості вправ;
- удосконалення організаційних форм уроку;
- раціональність використання допоміжних засобів навчання;
- поліпшення мовленнєвої поведінки вчителя.

Додаток 9

Поради щодо аналізу окремих етапів та видів діяльності на уроці французької мови

Етап засвоювання

- Які режими роботи використовувались учителем при роботі над мовними зразками?
- Які типи реплік використовувались учнями на уроці (прохання, наказ, запрошення, уточнення, доповнення)?
- Чи було чітким і цілеспрямованим формулювання завдання?
- Чи були дії учнів при виконанні вправ адекватними формулюванню завдань?
- Чи використовувались навчальні діалоги та навчальні ігри на даному уроці?

- Які ситуації використовувались на даному уроці (навчальні, реальні), чи викликали ці ситуації інтерес учнів, чи враховували їх життєвий досвід та мовні можливості?
- Які види роботи над діалогом застосовувались на даному етапі уроку (навчальний діалог, керований учителем, самостійний діалог)?
- Чи використовувались аудіовізуальні засоби на даному етапі? З якою метою (для стимулювання початку діалогу, для підказки змісту діалогу, для дотримання логіки викладу)?
- Чи відповідало діалогічне мовлення учнів на даному етапі уроку програмним вимогам (критерії діалогічного мовлення: ситуативність, комунікативна швидкість реакції, емоційна забарвленість реплік, ініціативність, логічність висловлювання, його обсяг)?
 - Як виправлялись допущені помилки?
 - Які види роботи над монологічним мовленням проводились на уроці (мікромонолог за взірцем, за темою, по ситуації, по картині)?
 - Чи було на даному уроці самостійне мовлення учнів (по новій картині, по ситуації, по темі, передача своїми словами прослуханого або прочитаного тексту)?
 - Відповідало монологічне мовлення учнів програмним вимогам (критерії монологічного мовлення: композиція, логіка, темп, обсяг, змістовна завершеність)?
 - Чи приділяв учитель увагу фонетичному оформленню мови учнів (інтонація, ритм, логічний наголос)?
 - Які посібники використовувались на уроці?
 - Як учитель підтримував інтерес учнів на даному етапі?
 - Які моральні риси особистості виховувались на даному етапі?

Етап розвитку навичок аудіювання

- Які вправи використовувались на уроці для розвитку навичок аудіювання?
 - Які тексти використовувались для цілеспрямованого навчання аудіюванню (побудовані на знайомому мовному матеріалі, з певною кількістю незнайомих слів)?
 - Яка інформативна цінність аудіоматеріалу, його доступність і виховна спрямованість?
 - Яким було представлення матеріалу на уроці (мова учителя, звукозапис)?
 - Чи було дане попереднє завдання, яке?
 - Як контролювалось розуміння прослуханого?
 - Що виявив учитель в ході контролю (точність розуміння всього тексту чи розуміння загального змісту прослуханого)?
 - Чи зазнавали учні труднощів при аудіюванні? Чому?

- Які шляхи їх подолання ви можете запропонувати?

Робота з текстом. Навчання читання

- Чи чітко була визначена цільова настанова для читання?
- На якому матеріалі відроблялась техніка читання вголос (на основі взірця, читання тематичних текстів)?
- Яке співвідношення індивідуального і хорového читання на уроці?
- Як виправлялись помилки при читанні?
- Як здійснювалось навчання читання про себе?
- Яке співвідношення читання вголос і про себе на даному уроці?
- Як реалізуються загальноосвітні та виховні мети в процесі роботи над текстом?
 - Як би ви провели виховний момент на базі цього тексту?
 - Які способи активізації розумової та мовленнєвої діяльності учнів використовував учитель (стимул, вправи на розвиток здогадок)?
 - Які вправи вибрав учитель для перевірки розуміння прочитаного, їх методична доцільність?
 - Що контролював учитель (швидкість читання, його фонетичне оформлення, вміння розуміти прочитане)?

Домашнє завдання

- Як було пояснене домашнє завдання?
- Який його обсяг, зміст, ступінь складності для учнів?
- Чи перевірів учитель правильність запису домашнього завдання учнями?
- Чи було підготовлене домашнє завдання ходом уроку?
- Чи викликало домашнє завдання інтерес учнів?
- Чи буде домашнє завдання базою для роботи на наступному уроці?
- Чи приймалися до уваги індивідуальні особливості учнів?
- Чи вчасно було дане домашнє завдання?

Кінець уроку

- Чи були зроблені висновки в кінці уроку?
- Чи організовано пройшов кінець уроку?
- Чи були аргументовані оцінки учнів?
- Яка об'єктивність і виховна спрямованість оцінок на цьому уроці?

Додаток 10

СХЕМА КОНСПЕКТУ ВИХОВНОГО ЗАНЯТТЯ (ЗАХОДУ)

Конспект виховного заняття (заходу) обов'язково повинен вміщати такі питання:

1. Тема виховного заняття (заходу).
2. Мета заняття (заходу) (виховна, розвивальна, навчальна).
3. Обладнання (наочність) заняття (заходу).
4. План і зміст заняття (заходу) – складається конкретний план заняття (заходу) і повністю розкривається його зміст.
5. Методи і прийоми проведення заняття (заходу).
6. Науково-популярна і методична література (використана студентом-практикантом).
7. Оцінка заняття (заходу) класним керівником.
8. Підпис класного керівника.
9. Підпис студента-практиканта.
10. Підпис методиста.

Додаток 11

АНАЛІЗ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

1. Тема заходу, її актуальність та зв'язок з сучасністю.
2. Кількість зайнятих у ньому учнів.
3. Мета заходу, його дидактичні завдання. Місце даного заходу в загальному плані роботи класу (школи).
4. Відповідність змісту і форми заходу запланованій меті та поставленому завданню:
 - пізнавальне значення заходу;
 - його ідейно-національна спрямованість;
 - значення заходу для підвищення інтересу учнів до предмету;
 - його роль у вихованні школярів;
 - врахування вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів;
 - врахування міжпредметних зв'язків.

5. Зв'язок матеріалу, який використовувався для підготовки позакласного заходу, з навчальним матеріалом, який вивчається на уроці (тематика, мовний матеріал).

6. Творчий елемент у діяльності учителя та учнів.

7. Рівень підготовки заходу:

- володіння школярів мовою (їх виступи);
- музичне оформлення;
- використання ТЗН;
- відповідність наочності естетичним нормам та дидактичним завданням заходу;

8. Ставлення учнів до заходу:

- активність;
- дисциплінованість;
- зацікавленість.

9. Аналіз діяльності вчителя та його вмінь:

- педагогічна доцільність керувати колективом школярів під час проведення заходу;
- розподіл доручень окремим учням;
- залучення всіх учнів до роботи, особливу увагу приділяти пасивним дітям.

10. Педагогічний такт учителя.

11. Психологічний клімат позакласного заходу.

12. Виховна ефективність заходу, його роль у формуванні розвинутої особистості школяра.

13. Загальне враження від заходу (наскільки досягнута мета, чи вирішені поставлені завдання, чи задоволені самі учасники та глядачі).

14. Пропозиції щодо усунення недоліків заходу (в сценарії, в методиці проведення).

Додаток 12.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УЧНЯ

Протягом практики студент-практикант спостерігає за одним із учнів класу, який зацікавив практиканта певними особистісними якостями. Наприкінці роботи з класом практикант складає Психолого-педагогічну характеристику учня, вимоги до якої означені в окремому пакеті.

Титульна сторінка Психолого-педагогічної характеристики учня може бути такою:

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Психолого-педагогічна характеристика

учня / учениці _____ класу

Виконавець: студент(ка) IV курсу
факультету іноземних мов
групи _____

Івано-Франківськ 2017

Додаток 13

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЗВІТ

про педагогічну практику студента _____ курсу факультету іноземних мов

_____ (ПІБ студента)

що пройшов практику з _____ по _____ 20__ року
в _____

_____ (назва і адреса навчального закладу)

I. Навчальна робота

1.1. Практика проведена _____

1.2. Був прикріплений до _____

(ПІБ вчителя спеціального предмета і класного керівника)

1.3. Відвідано уроків:

у прикріпленого вчителя _____

у вчителів інших дисциплін _____

_____ (перелічити які)

практикантів _____

1.4. Провів уроків у школі _____, з них залікових _____

1.5. Провів інших видів навчальної роботи _____

1.6. Проведено уроків з використанням ТЗН _____

(кількість і які ТЗН було використано)

1.7. Взяв участь в обговоренні та аналізі _____ уроків практикантів

1.8. Зібрано матеріал для написання курсової (дипломної) роботи, реферата за темою: _____

II. Виховна робота

2.1. Провів _____ виховних заходів, з них _____ залікових.

2.2. Основні види та форми виховної роботи: _____

III. Методична робота

3.1. Брав участь у роботі педагогічної ради, виробничих нарадах учителів, засіданнях предметних комісій _____

(кількість за видами роботи)

3.2. Виготовив навчальні посібники _____

(кількість і назви)

3.3. Брав участь у заходах, проведених зі студентами у період практики (кафедрою педагогіки, психології, спец.кафедрами) _____

3.4. Вивчив навчально-методичну літературу з організації навчально-виховного процесу й життя школи: _____

IV. Висновки студента з педагогічної практики

Висловити думку про рівень одержаних в університеті теоретичних знань зі спеціальності, про набуття навичок самостійного ведення учбової та виховної роботи з учнями, відзначити позитивні й негативні сторони організації та проведення практики, сформулювати пропозиції щодо її вдосконалення

V. Перелік документів, що додаються до звіту

1. _____ 4. _____ 2.
 _____ 5. _____
 3. _____ 6. _____

Студент _____ «__» _____ 20__ р.
 (підпис)

Звіт та інші документи студента перевірені і допущені до захисту на засіданні кафедри

Керівник-методист _____
 (підпис) (ПІБ)

Оцінка з практики _____

Додаток 14.

ВИ – ВЧИТЕЛЬ!

Декілька загальних зауважень.

Навчання в школі, інституті або університеті може бути найкращим досвідом вашого життя. Набуття позитивного досвіду допомагає підтримати відчуття власної гідності та зменшити стрес, який часто супроводжує роботу. Якщо ви задоволені собою та своєю працею, ви можете допомогти іншим виявити свої найкращі риси. Тож:

- визнайте, що вчитель – одна з високоповажних та благородних професій у світі;
- вважайте себе особливим прикладом для інших;
- покажіть учням, що ви любите свою роботу, і вони полюблять свою – вони навчатимуться із задоволенням;
- безперервно поповнюйте свій запас знань; самі навчайтесь так же наполегливо, як ви маєте вчити інших;
- будьте впевнені і продуктивні – ці якості дуже надихають інших;
- ставтесь поважно та з любов'ю навіть до найпроблемнішого учня або студента – він згодом зрозуміє, що ви ставитесь із такою особливою увагою саме до нього, а не прирівнюєте його до всіх інших;
- завжди дружньо посміхайтесь – дозвольте учням відчувати вашу турботу;
- зробіть так, щоб ваше навчальне приміщення відображало ваші особисті цінності, але обов'язково враховувало б і цінності ваших учнів;
- знайте: те, що ви даєте в навчанні, обов'язково повернеться до вас у найбільш неочікуваний спосіб. Це підтримає ваше відчуття гідності.

Залишайте особисті проблеми вдома! Учні, як і студенти, шукають у вчителеві авторитет і силу, саме тому ви маєте залишати всі свої проблеми і турботи вдома. Якщо ви – те сильне плече, до якого учень міг би прихилитись, то він так і зробить. Але коли ви з'являєтесь у поганому настрої – це багатьох бентежить, засмучує і, таким чином, знеохочує.

Важливо завжди залишатися людиною – це допоможе вам краще розуміти своїх учнів. Якщо, припустимо, ви робите помилку, визнання вами цієї помилки буде прикладом для інших. Якщо з вами щось трапилось та ви хочете з кимось цим поділитися, це цілком природньо, адже ви лише людина. Але завжди дуже уважно ставтесь до того, чим саме ви хочете поділитися з учнями, особливо коли йдеться про ваше особисте життя: майте на увазі, що ви повинні побудувати такі відносини з учнями, які вас будуть влаштовувати у професійному плані.

Переконуйте своїх учнів і самих себе! Перше непорушне правило полягає в тому, що учні, як і студенти, завжди повинні знати, чого ви від них очікуєте. Скажімо, ви хочете, щоб увесь клас працював над правилами разом, тож повний список правил може бути вивішено на видному місці у

класі як постійне нагадування. Запропонуйте старшим учням підписати певну угоду: якщо вони не погоджуються зі встановленими правилами, вони можуть запропонувати свої варіанти правил. Скажіть, що ви будете працювати тільки з тими учнями, які хочуть вчитися – це створить робочу атмосферу і спонукатиме до роботи не згодних із загальними правилами. Якщо учні відчують ваше піклування та турботу, вони повернуть вам набагато більше. Щирість – це найкращий підхід. Трапляється, що з різних причин учні досить довго знаходяться у поганому настрої, якому викладач має чинити опір. Тому завжди посміхайтесь та вітайтеся з учнями, навіть з такими, які вам чомусь не подобаються – це обов'язково спрацює на користь справі. Однак уникайте ситуацій, коли ви можете здатися або надто слабким, або надто жорстким.

Не осуджуйте учня! Існує багато прикладів, коли учні, які вважали себе зовсім безнадійними, досягли успіху завдяки турботливому ставленню й допомозі з боку вчителя. Ставлячись до учнів з повагою, терпінням і підбадьорюванням, вчитель може впоратися навіть із найнеуважнішими з них. Щоб переконати учнів у необхідності добре вчитися, ви повинні запевнити їх, що пропонуєте ключ, який відкриє їм двері у світ. У такий спосіб ви зможете:

- надихнути їх на бажання вчитися;
- зробити навчання задоволенням, а не нудною справою;
- дозволити їм побачити у вас не супротивника, а союзника;
- бути їхнім помічником, який відповідає за них, піклується про них

та робить усе, щоб допомогти їм вчитися якнайкраще.

Взаємини між учителем та учнем

Як виховати повагу своїх учнів? Учні не обов'язково повинні любити вас і ваш предмет, але вони повинні вас поважати як учителя, і тоді вони будуть виконувати домашні завдання й добре поводитись. Ось декілька шляхів виховання поваги до вчителя, які повинні стати невід'ємною частиною ваших дій:

- покажіть захоплення своїм предметом і своєю професією. Ваше захоплення передасться учням;
- ваші навчальні матеріали й дії повинні стосуватися життя учнів. Якщо ви проводите заняття лише за підручником, не варто чекати від учнів надмірного захоплення;
- перш ніж перейти до наступної теми, переконайтесь, що учні зрозуміли попередній матеріал;
- під час спілкування намагайтесь встановити особистий контакт з учнем;
- покажіть, що ви не лише вчитель, а й особистість. Ви можете бути діловим і серйозним, коли треба, але маєте й почуття гумору;
- визнавайте свої помилки. Покажіть, що ви теж звичайна людина і можете випадково помилитись;

- забезпечуйте чистоту і порядок у класі, адже учні сприймають байдужість до порядку як байдужість до них самих;

- вдягайтесь відповідним чином. Якщо ви приходите на заняття у невідповідному, неохайному або брудному одязі, ви показуєте неповагу до учнів.

Як виховати самоповагу в учнях? Повага до себе виховує повагу до інших. Ви дасте учням впевненість, високу самооцінку і почуття самоповаги, якщо будете виконувати наступні поради:

- шукайте шляхи підвищення самооцінки учнів. Завдяки цьому учні самі бажатимуть гарно вчитися та добре поводитись на уроці;

- створюйте умови для самовираження. Надайте учням якомога більше можливостей висловлювати свою точку зору;

- надавайте сором'язливим учням можливість відчувати себе у безпеці. Вони розкриють свої здібності, якщо будуть впевнені, що над їхніми помилками не будуть сміятися;

- залучайте учнів до участі у класних та позакласних заходах. Доручіть їм такі завдання, які вони в змозі виконати. Це покаже учням, що ви вірите в їх можливості, і вони самі будуть більше вірити в себе;

- допоможіть учням відчувати успіх. Знайдіть захоплення, у якому вони зможуть розвинути почуття досконалості. Доручіть їм розробити проект, у якому кожен з учнів покаже свої особливі здібності;

- вимагайте правильних відповідей. Час від часу ставте такі запитання, на які учень не зможе не відповісти. Це надасть йому впевненості у собі та стане запорукою поваги інших;

- стримуйте критику зі свого боку. Робіть наголос на позитивних моментах. Виправляючи учня, спершу знайдіть, за що його можна похвалити. Конструктивна критика дасть вражаючий результат.

Як сказати «ні» і не втратити повагу? При неправильній відповіді учня ви повинні скоріше не відхиляти її, а допомогти йому знайти правильний варіант. Слово «ні» на неправильну відповідь учня буде не таким вразливим, якщо ви будете більш тактовні. Такі відповіді, як «Це можливо, але не зовсім точно» або «Дуже близько, але не зовсім те», заохотять учнів до подальшої співпраці. Цей підхід покаже, що ви цінуєте зусилля учнів. Коли ви повинні сказати «ні» на такі запитання, як «Можна мені вийти?» або ще щось, обов'язково поясніть причини своєї відмови швидко і без зайвих слів. Довгі пояснення учні не зрозуміють.

Практикуйте визнання та схвалення! Визнання та схвалення допомагають пробудити відчуття власної гідності у кожному з нас. Декілька порад можуть допомогти вам отримати власне відчуття гідності та викликати відчуття гідності в інших.

- Скажіть учням, що ви бажаєте їм успіху в навчанні. Якщо ви подивитесь на успіх своїх учнів як на підтвердження вашого власного успіху, ви швидше отримаєте відчуття вашої власної гідності.

- Посилуйте в учнях бажання вивчати запропоновану тему і при цьому підтримуйте в них впевненість у собі.

- Ставте будь-які запитання у м'якій формі – це покращує моральний стан учня.

- Ніколи не залишайте учня з невдачею – багатьох це бентежить, засмучує і, таким чином, знеохочує.

- Неодмінно знайдіть добрі слова для вашого колеги, керівника або учня, навіть для тих із них, які здаються вам неприємними. Дозвольте усій їхній негативності відійти на задній план.

- Якщо учень дає позитивну оцінку іншому вчителю, обов'язково розкажіть про це вашому колезі.

- Ставтеся до інших так, як ви хотіли б, щоб ставились до вас. Ваше ставлення до учнів, батьків і колег із турботою та співчуттям віддячиться вам.

Створюйте дружню атмосферу в класі! Успішні вихователі керуються стародавньою мудрістю: «Кажі те, що маєш на увазі і май на увазі те, що кажеш, і ти не будеш підступним». Ось декілька порад, які допоможуть створити атмосферу взаємоповаги у класі:

- візьміть на себе відповідальність керувати класом – учням потрібні вимоги, правила і стандарти, яких треба дотримуватись, вони люблять послідовність у повсякденній роботі та постійне підпорядкування;

- поясніть учням, чому потрібно дотримуватись певних правил;

- переконайтесь, що учні розуміють, що ви від них вимагаєте – це допоможе уникнути непорозумінь;

- заздалегідь попередьте учнів про наслідки поганої поведінки;

- ставтеся позитивно до учнів, які поводяться належним чином, ставте їх у приклад іншим;

- слухайте учнів – покажіть, що ви чуєте їх і поважаєте їхню точку зору;

- відразу встановіть чіткі рамки: чітко дайте учням зрозуміти, до якої міри вони можуть поводитися за власним розсудом;

- не піддавайтесь на маніпуляції учнів, будьте дружніми, але не товаришуйте з ними;

- намагайтеся бути послідовним, але не жорстким, виправляйте, але не карайте.

Звертайтеся до почуття гордості учнів! Щоб заохотити учнів докладати більших зусиль до своєї роботи, ви можете звертатися до їх почуття гордості. Вам у цьому допоможуть такі висловлювання:

- Ти це можеш!

- Це нас не зупинить!

- Невже ти збираєшся все кинути через труднощі?

- Пам'ятаєш свій останній твір? Він був чудовий! ● Звичайно, ти це зможеш! Я знаю, що зможеш.

- Ти можеш краще!
- Доклавши трішки зусиль, ти можеш стати кращим у класі!
- Ти повинен пишатися своєю роботою!
- Покажи це батькам! Уявляєш, як вони зрадіють?
- Уяви, що ти відчуєш, коли закінчиш цю роботу?

Як привернути увагу своїх учнів і втримати її? Ви можете привернути увагу учнів і утримати її протягом усього уроку, якщо ви встановите з ними контакт. Підвищити інтерес учнів до роботи на уроці допоможуть деякі поради:

- розпочинайте свій урок чимось мотивуючим; знайдіть і опишіть одну причину, чому запропонований матеріал варто розглядати; повертайтеся до цього протягом уроку; включіть це у підведення підсумків уроку;
- чітко формулюйте інструкції, переконайтесь, що кожен із учнів цілком розуміє вас;
- включіть у пояснення матеріалу жарти – це довше утримуватиме зацікавленість учнів;
- викладайте матеріал у запланованій послідовності;
- уникайте заплутаних пояснень, переривань, відступів, інакше ви втратите увагу класу;
- наведіть перелік своїх головних цілей на дошці – у цьому разі кожен із учнів буде знати завдання уроку. Це допоможе учням зрозуміти, навіщо треба вчити той чи інший матеріал.

Як бути зрозумілим? Трапляється, що викладач дає інструкції чи пояснення, які здаються йому цілком зрозумілими, хоча насправді такими не є. Деякі кроки допоможуть вам підвищити сприйняття:

- ретельно плануйте уроки; переконуйтеся, що ви визначили такі терміни виконання завдань, яких учні зможуть дотриматися;
- намагайтесь, щоб ілюстрації та приклади були короткими, до певної міри конкретними і враховували б попередні знання учнів;
- перевіряйте, чи засвоюють учні той матеріал, який ви подаєте; не чекайте контрольної роботи, щоб переконатись, що більша частина класу протягом кількох днів нічого не розуміла;
- пропонуйте учням повторювати ваші рекомендації – це дієвий спосіб перевірити рівень сприйняття й дізнатися, що саме потребує додаткового роз'яснення;
- щоразу зосереджуйтесь на одній думці, використовуйте повні речення, уникайте довгих, заплутаних речень із багатьма підрядними, що заважає більшості учнів слідувати за вашими думками;
- намагайтесь бути щонайточнішим, обережно використовуйте такі неоднозначні слова, як «декілька», «деякі», «можливо» тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базові:

1. Андреевская-Левенстерн Л.С. Методика преподавания французского языка в средней школе. – М.: Просвещение, 1983. – 222 с.
2. Вишневський О.І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. – К.: Радянська школа, 1989. – 223 с.
3. Гапонова С.В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом // Іноземні мови. – 1998. – №1. – С.24-31.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник // Колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
5. Миньяр-Белоручев Р.К. Методика преподавания французскому языку. – М.: Просвещение, 1990. – 224 с.
6. Настольная книга преподавателя иностранного языка // Маслыко Е.А., Бабинская П.К. – Минск: Вышэйшая школа, 1992. – 445 с.
7. Ніколаєва С.Ю. Концепція підготовки вчителя іноземної мови // Іноземні мови. – 1995. – №3-4. – С.5-11.
8. Павлова С.В. Обучение иноязычному произношению на коммуникативной основе // Иностр. яз. в школе. – 1990. – №1. – С.29-32.
9. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1991. – 256 с.
10. Плахотник В.М. Навчання іноземних мов у середній школі: концепція та її реалізація // Іноземні мови. – 1995. – №1. – С.9-12.
11. Практикум з методики викладання французької мови у середніх навчальних закладах (модульний курс): Посібник // Кол. авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2006. – 430 с.
12. Савина С.Н. Внеклассная работа по иностранным языкам в средней школе. – М.: Просвещение, 1991. – 160 с.
13. Скалкин В.Л. Обучение диалогической речи. – К.: Радян.школа, 1989. – 158 с.
14. Склярєнко Н.К. Як навчати сьогодні іноземних мов (концепція) // Іноземні мови. – 1995. – №1. – С.5-9.
15. Фіщук В.В., Матвійшин В.Г., Гандзюк С.П. Веди урок іноземною мовою: Книжка для вчителя. – К.: Рад. шк., 1990. – 118 с.

Допоміжні:

1. Буланкина Н.Г. Формирование навыков и умений аутентичной разговорной речи при обучении ситуационным клише учащихся VI-VII классов // Иностр. яз. в школе. – 1996. – №2. – С.9-13.

2. Бухбиндер В.А. Работа над лексикой // Основы методики преподавания иностранных языков. – К.: Вища школа, 1986. – С.159-179.
3. Вишневський О.І. Довідник вчителя іноземної мови. – К.: Радян. школа, 1982. – 152 с.
4. Давыдова М.А. Деятельностная методика обучения иностранным языкам. – М.: Высшая школа, 1990. – 172 с.
5. Елухина Н.В. Обучение аудированию в русле коммуникативно-ориентированной методики // Иностр.яз. в школе. – 1989. – №2. – С. 28-36.
6. Іноземні мови у школі. Науково-методичний журнал.
7. Комуникативні методи та матеріали для викладання французької мови // Перекл. та адаптація Л.В. Биркун. – Oxford: Oxford Univ. Press, 1998. – 49 с.
8. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. – М., 1991. – 220 с.
9. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В. Навчання творчого письма іноземною мовою у старших класах середньої школи // Іноземні мови. – 1996. – №3-4. – С.118-123.
10. Китайгородская Г.А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 100 с.
11. Лозанов Г. Суггестология / Пер. с болгарского И. Поповой // Методика преподавания иностранных языков за рубежом. – Вып. II. – М.: Прогресс, 1976. – С.195-225.
12. Мельник Є.Ю. Відбір граматичного матеріалу та його організація у текстах-полілогах для інтенсивного навчання французької мови на початковому етапі середньої школи // Іноземні мови. – 1997. – № 3. – С.11-13.
13. Николаева С.Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам: Монография. – К.: Вища школа, 1987. – 140 с.
14. Роман С.В. Раннє навчання іноземної мови як предмет методичної підготовки студентів і фахового вдосконалення вчителів-предметників // Іноземні мови. – 1995. – №1. – С.44-47.
15. Фоломкина С.К. Тестирование в обучении иностранному языку // Иностр.яз. в школе. – 1986. – № 2. – С. 16-20.
16. Чернявская Л.А. Роль коммуникативных заданий и учет ситуаций общения при обучении чтению // Иностр.яз. в школе. – 1986. – №3. –С. 20-26.
17. Callamand M. Méthodologie de l'enseignement de la prononciation. Organisation de la matière phonique du français et correction phonétique, CLE international, didactique des langues étrangères, Paris, 1981.
18. Le Français dans le Monde. Revue.
19. Le Français. Газета для викладачів французької мови.
20. Monnerie A. Méthode de français langue étrangère. – Paris: Librairie Larousse, 1987. – 250 p.